

Corine Hartman

Schijngestalten

UITGEVERIJ
XL
DEVENTER

Proloog

Pluto telt. Elf, twaalf, dertien...

Ploeterend baant ze zich een weg over de koude, dode ratten. Het is alsof ze hun verstijfde poten naar haar uitsteken, naar haar wijzen. Hun grote kraalogen, waaruit alle glans is verdwenen, lijken haar aan te staren, en dan vliegen de zwarte lijken plotseling in brand. Het vuur verspreidt zich snel, de vlammen likken aan haar hielen, en ze haast zich. Ze struikelt over het rattentapijt en laat een glas limonade vallen. Als het vocht over de dode dieren druipt, weet ze zeker dat het bloed is. Haar eigen bloed. In de dikke rook zoekt ze haar weg.

Vijfendertig, zesendertig...

Mammie ligt in het ziekenhuis en elke keer als ze daarheen gaat, is ze bang dat ze niet terugkomt.

De weeïge stank van de smeulende rattenkadavers doet haar kokhalzen.

Vierenvijftig, vijfenvijftig, zesenvijftig...

Waar ze een flonkerende sterrenhemel verwacht, is ze in een lange gang met een grijze vloer en vale muren. Ze zoekt haar vader. Wat, wat is dit? Een ijskoude ruimte met muren waarin haar voetstappen hol weerklinken. Met de bedwelmende rook komen de stemmen. Een silhouet. Een man. Onverstaanbare stemmen. Is daar iemand?

Achtenzeventig, negenenzeventig, tachtig...

Ze is onzichtbaar. Goed zo, zal Pluto zeggen, ik kan je niet vinden... Is daar iemand? De rook onttrekt haar alle zicht, terwijl de stemmen dichterbij komen. Ze stopt haar vingers in haar oren, drukt haar handen tegen haar hoofd. Niets helpt.

Negentig, eenennegentig...

De stemmen omringen haar. Hoewel ze niet begrijpt wat ze zeggen, weet ze zeker dat ze haar te pakken zullen nemen, en ze doet haar uiterste best zichzelf zo klein mogelijk te maken, zich te verstoppen. Tevergeefs.

Waar is Pluto?

Honderd. Ik kom!

Is daar iemand? Pluto? Nee... het is pappie. Wat is er? Waarom ben je boos? Ik wilde alleen maar... Wacht, ze weet... Honderden verkoolde rattenogen staren haar plotseling aan. Het zijn geniepige ogen, en ze komen op haar af.

Op het moment dat ze de koffer inpakte, dacht Anne aan een soldaat die zich opmaakt voor een uitzending naar vijandelijk gebied. Hij gaat mee voor volk en vaderland of omdat hij geen keuze heeft omdat er brood op de plank moet komen, maar hij staat allesbehalve te popelen om zijn gezin te verlaten voor een gevaarlijke opdracht. Een missie waar hij niet op zit te wachten. Zij hoeft geen oorlog te vrezen, of de dood in de ogen te kijken, maar ze heeft wel degelijk een missie. Desondanks wenste ze dat ze gevelde was door een besmettelijk virus en haar flat absoluut niet mocht verlaten. Ze had een kop koffie willen drinken bij Dante of rond willen struinen op de Albert Cuyp. Net als de soldaat had ook zij echter geen keuze. Antwoorden had ze nodig, zodat ze haar leven op orde kon brengen. Eigenlijk moest ze blij zijn met deze kans om de spoken uit haar verleden te verjagen.

Haar vader zou vijfenzestig jaar worden, een respectabele leeftijd, een mijlpaal die om iets speciaals vroeg. En dus nam Anne, met haar zus, het vliegtuig naar de stad van de lelie. Stad van Leonardo da Vinci, en Michelangelo. De Duomo, waaraan maar liefst honderdveertig jaar werd gewerkt. Wat een historie, wat een cultuur. De toren van Giotto, het Baptisteri-

um, de Ponte Vecchio en natuurlijk de Piazza della Signoria. Alleen een veel te korte landingsbaan. Ze wist het en zette zich schrap, maar het hielp niet. Al haar ingewanden wisselden voor haar gevoel van plaats voordat het toestel tot stilstand kwam, en sindsdien hebben ze hun plek nog niet teruggevonden.

Gisteravond zijn ze aangekomen op Amerigo Vespucci, het vliegveld van Florence. Ze is amper twaalf uur in Toscane en als het mogelijk was, als ze misliet was, nam ze de eerste vlucht terug naar Amsterdam. Volgens Stefanie zou het gezellig worden. Gezellig. Een gaargekookt woord.

Het voelt onwennig, onwerkelijk zelfs, nu ze deze ochtend samen aan het ontbijt zitten. Vader, moeder, Stefanie en zij. Het zou herinneringen aan vroeger moeten oproepen, maar realistischer is de gedachte dat ze ook toen zelden samen ontbeten. Pa nam koffie en ging naar zijn werk, ma bleef regelmatig in bed, omdat ze nog te moe was. En nu is haar vader een oude man, met diepe groeven in zijn gelaat, en ontelbare rimpels rond zijn intelligente, bebrilde ogen. Opa van Stefanies twee kinderen.

‘Wanneer ga je stoppen met werken?’ vraagt ze. ‘Vijfenzestig jaar, veel mensen verheugen zich daarop. Zeeën van tijd om te lezen, te wandelen, wie weet

zelfs postzegels te verzamelen...'

Haar vader kijkt haar aan alsof ze praat over buitenaardse wezens. 'Wandelen? Postzegels? Dat is tijdverdrijf voor uitgebluste bejaarden.'

Haar zus schuift een vierkante doos, omwikkeld met fleurig papier, in zijn richting. 'Kijk eens, dit is van ons beiden.' Stefanie zoent hem. 'Nogmaals, van harte. Ik hoop dat je er nog jarenlang met ma van kunt genieten.' Ze blijkt een cd-box van Vivaldi te hebben gekocht, inclusief *De vier jaargetijden*.

Die nerveuze, jengelende violen?

'Wisten jullie dat mijn Vivaldi-cd vast was blijven zitten in de speler van de auto?'

Dat wist zij niet, maar haar zus knikt.

'Dank jullie wel.' Haar vader loopt naar de muziekinstallatie, plaatst een schijfje in de lade en drukt op een paar knopjes. 'Ik wil vanzelfsprekend het zomerconcert.'

'Anne, wil je geen broodje?' vraagt Stefanie.

'Ik heb geen honger. Koffie is genoeg.'

'Gisteravond heb je ook niet veel gehad.'

'Straks, oké?' Vioolmuziek vult de kamer. Ze onderdrukt de behoefte om de volumeknop naar nul te draaien.

'Onder de meedogenloze verzengende zonnehitte...' zegt ma.

'Lijden mens en dier, de pijnbomen zijn verdord,'

vult haar vader aan. ‘De koekoek verheft zijn stem en al gauw stemmen tortelduif en distelvink daarmee in.’ Pa legt even zijn hand op ma’s arm. ‘Weet je nog dat ik hiermee een uiterst onhandige poging deed je hart te veroveren?’

‘Een onhandige en tevens zeer geslaagde,’ knikt ma. ‘Meedogenloze verzengende zonnehitte, zeg dat wel,’ zegt Anne, terwijl ze nee schudt als Stefanie haar alsnog een broodje wil toeschuiven. ‘Het schijnt hier vandaag vijfendertig graden te worden; het is goed dat we de bergen in gaan.’

‘Een zacht briesje beroert de lucht, maar de jaloerse noordenwind veegt het opzij,’ vult haar moeder aan, terwijl ze pa glimlachend aankijkt. Misschien ook met weemoed.

Ze houdt haar commentaar op een jaloerse wind voor zich.

‘De bedroefde herder beeft van angst,’ zegt ma. ‘Zijn... eh...’ Een glimlach verandert in een trieste blik.

‘... instinct en het gezoem van vliegen en muggen zeggen hem dat het gaat stormen,’ neemt haar vader over.

‘Droom lekker verder,’ mompelt ze in zichzelf.

‘Zijn vermoeide ledematen verstijven bij voorbaat van angst voor bliksemflits en rollende donder. Helaas, zijn gevoel voor de natuur bedroog hem niet:

het dondert en bliksemt aan het firmament en hagelstenen knakken de rijpe trotse korenaren.' Hij geeft haar moeder een zoen op haar voorhoofd. Twee grijze tortelduiven, en dat op de vroege ochtend. Wat een schijnvertoning.

'Wat ontroerend,' zegt Stefanie. 'Ik wist helemaal niet dat het zomersonnet een speciale betekenis voor jullie had. Als we dat hadden geweten, hadden we die ingelijst, toch, Anne?'

'Een poster van drie bij drie, op zijn minst.' Ze verbaast zich over pa's pogingen tot poëzievoordracht. Een eigenaardige liefdesverklaring, als ze het al zo kan noemen. Ma leek van haar stuk toen ze de tekst niet meer wist. De gedachte schiet door haar hoofd dat ze nu in ieder geval weet wat ze op ma's rouwkaart kunnen zetten. In gedachten bedankt ze Stefanie. Dankzij haar zus maakt ze geen slechte beurt bij haar vader. Hij lijkt zowaar zijn laboratorium te vergeten door de muziek. Voor zo lang het duurt. Bejaard, opa... Die benamingen passen net zo goed bij haar vader als nieuwbouw bij Florence.

Pa verheugt zich erop, zegt hij. Een feestje ter ere van zijn verjaardag bij zijn baas, minister Umberto Tarantini, hoog in de bergen van Rufina, een plaatsje op ongeveer dertig kilometer ten noordoosten van Florence. Het kleinste en koelste chiantigebied van

Toscane. Zijn baas woont er in een enorm kasteel, op achthonderd meter hoogte. De bergen in is een aantrekkelijk vooruitzicht wegens de aanhoudende hitte in de stad. Voor ma zal het een dagje kuuroord worden, want meneer Tarantini heeft niet alleen een buitenzwembad, maar ook een speciaal massagebad. Op het feest zullen zijn Nederlandse en Italiaanse collega's aanwezig zijn, en enkele ziekenhuismedewerkers.

Zijn woorden gaan grotendeels langs haar heen. In haar moeders bijzijn kan ze niet anders dan denken aan de woorden die tijdens haar vorige bezoek in juli zo traag over ma's lippen kwamen, en die haar op dit moment compleet absurd en onrealistisch voorkomen. Ondanks het vooruitzicht van koelere temperaturen heeft ze geen zin in deze dag.

Wil je me helpen. Het begin van alle ellende.

Ze zat bij haar moeders bed, die zondagmiddag begin juli, nu net een maand geleden. Estella had ma haar medicijnen gegeven. 'Je moeder heeft rust nodig,' fluisterde de verpleegster voor ze wegging. Ze voelde zich opgelaten in de kamer, die doordrenkt was met een scherpe, chemische ziekenhuisgeur, en ze had spijt gekregen dat ze bij haar ouders op bezoek was gegaan. Maar ja. Ze was naar de Biënnale geweest in Venetië en ma had als vanzelfsprekend

aangenomen dat ze dan ook Florence zou aandoen. Aangezien ze dit jaar nog niet was geweest – haar laatste bezoek dateerde van vorig jaar december, ergens voor kerst – had ze niet durven weigeren.

Ze was geschrokken van haar moeders slechte gezondheid. Ma had problemen met haar ademhaling en kreeg extra zuurstof uit een apparaat, waarin een pomp traag op en neer bewoog. En op een onwerkelijk moment dat ze sindsdien niet meer uit haar gedachten krijgt, met Bachs Matthäus Passion op de achtergrond, zadelde ma haar met een levensgroot dilemma op. Haar moeder ademde in, en ze had de neiging met haar mee te doen. Tot ze die woorden tegen haar zei. Langzaam, maar tegelijk zo dwingend dat een vraagteken erachter een belediging zou zijn. Annes ademhaling stakte.

Sommige mensen verliezen in bed hun waardigheid, ze hebben kleding en een verticale houding nodig om te imponeren, maar dat gold op dat moment zeker niet voor haar moeder. Ze toonde klasse. Een kwaliteit die niet in het omhulsel zit, nee, die van binnenuit komt. Opvoeding, studie en carrière hebben er niets mee te maken, kunnen hoogstens het tegenovergestelde verdoezelen. Allemaal waar. Het was evengoed uitgerekend deze moeder, die in haar herinnering zacht en meelevend was, die haar belastte met een onmogelijke vraag. Ma reikte naar